

**... VI KAN JO IKKE
LÅNE OS TIL VELFÆRD!**

– Regeringens forslag til
tilbageføringsreform

**... VI KAN JO IKKE
LÅNE OS TIL VELFÆRD!**

– Regeringens forslag til
tilbageføringsreform

REGERINGEN Januar 2011

Sammenfatning

Danmark har som alle andre lande været ramt af den omfattende internationale økonomiske krise. Men dansk økonomi er nu godt på vej ud af krisen.

Danmark har kunnet gennemføre historisk store lempelser af finanspolitikken, fordi vi betalte af på gælden i de gode år. I 2007 var den offentlige nettogæld betalt af. Derfor har der været bedre råd til at holde en hånd under økonomien under krisen. Det har begrænset krisens menneskelige omkostninger. Ledigheden i Danmark er mindre end frygtet og lavere end i de fleste andre lande.

Krisen har imidlertid svækket den offentlige økonomi voldsomt. Store offentlige overskud er vendt til underskud. Der er med genopretningsaftalen taget de nødvendige skridt til at indfri henstillingen fra EU om at stramme finanspolitikken. Samlet er der gennemført væsentlige initiativer for at konsolidere dansk økonomi.

Men ser vi bare ganske få år frem i tiden, står Danmark – ligesom andre lande – med to betydelige udfordringer:

- Den offentlige økonomi hænger ikke sammen.
- Der kommer til at mangle arbejdskraft.

Hvis vi ikke tager ordentligt fat om udfordringerne, vil det føre til lavere vækst i samfundet og svækket velfærd. Det ønsker regeringen ikke. Alternativet er at gennemføre de nødvendige reformer, så vi også i fremtiden opnår vækst, velstand og velfærd. Det er den vej, regeringen vil gå.

I 2006 indgik et bredt flertal i Folketinget forlig om Velfærdsaftalen (Regeringen, Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti og Radikale Venstre). Efterløns- og folkepensionsalderen skal ifølge aftalen hæves med to år til henholdsvis 62 og 67 år. Partierne var også enige om, at efterløns- og folkepensionsalderen skal stige yderligere, når sundhedstilstanden forbedres, og levetiden dermed stiger.

De tre hovedelementer i regeringens tilbagetrækningsreform	
1.	Fremrykning af dele af velfærdsaftalen
2.	Efterlønnen afvikles gradvist
3.	Seniorførtidspension

Regeringens forslag består af tre elementer:

1. **Fremrykning af dele af Velfærdsaftalen.** Regeringen foreslår at fremrykke dele af Velfærdsaftalen med fem år, så efterlønsalderen gradvist sættes op fra 2014, og folkepensionsalderen gradvist sættes op fra 2019. Det er nødvendigt for at sikre mere arbejdskraft og plads til udvikling af velfærden frem mod 2020. Alternativet er en årrække med stærkt begrænsede muligheder for at øge den offentlige service. Når Velfærdsaftalen fremrykkes, bliver fordelingen af år med folkepension på tværs af generationer mere lige. Fra 2027 vil folkepensionsalderen være den samme som aftalt mellem partierne bag Velfærdsaftalen.
2. **Efterlønnen afvikles gradvist.** I år bruger vi 16 mia. kr. på en efterlønsordning, der betaler sunde og raske mennesker for at forlade arbejdsmarkedet. Det sker, selv om der er brug for deres indsats til at skabe vækst i virksomhederne, undervise vores børn og pleje vores syge. Det, mener regeringen, er en forkert prioritering.

Regeringen foreslår, at efterlønnen afskaffes helt for alle, som ved udgangen af 2010 er under 45 år. For personer mellem 45 og 56 år ændres efterlønnen, så ændringerne er størst for de yngste og mindst for de ældste. Og for alle på 57 år eller derover og personer, der allerede er gået på efterløn, bliver der ikke ændret noget.

3. **Seniorførtidspension.** Der er mennesker, som er nedslidte efter et langt arbejdsliv og har mistet evnen til at arbejde. Fleksjob og førtidspension er skræddersyet deres behov. Forud for tilkendelse af fleksjob eller førtidspension skal man gennemføre et forløb med blandt andet arbejdsprøvning og udviklingsprojekter, hvor mulighederne for at arbejde vurderes.

Tæt på folkepensionsalderen er der mindre behov for arbejdsprøvning. Regeringen foreslår derfor en seniorførtidspension, der sikrer en hurtigere og enklere adgang til fleksjob og førtidspension for dem, der har behov og er mindre end fem år fra folkepensionsalderen. Og alle skal have svar inden for senest seks måneder. Den hurtigere og enklere adgang gælder, uanset om man betaler til efterlønsordningen eller ej.

Når man ikke længere kan få efterløn, får man sit efterlønsbidrag udbetalt eller sat ind på en pensionsopsparing. Det gælder også personer med ret til efterløn, der frivilligt fravælger ordningen. Villkårene vil være gunstigere, end de er i dag.

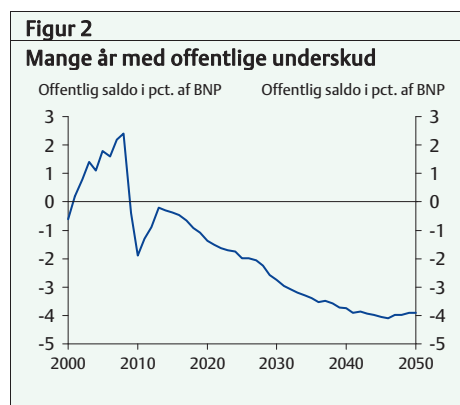
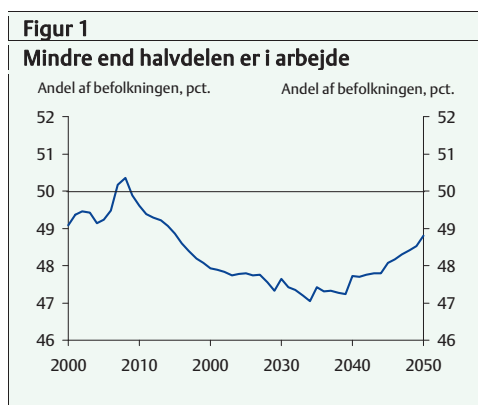
Med regeringens tilbagetrækningsreform tages et stort skridt i retning af at fremtids-sikre den danske velfærdsmodel. Regeringens forslag giver et markant løft i beskæftigelsen, som er en forudsætning for danskernes høje levestandard og den offentligt finansierede velfærd. Med flere jobs og højere beskæftigelse stiger væksten og dermed velstanden i Danmark:

- Vi får mere orden i den offentlige økonomi. I 2020 forbedres de offentlige finanser med 18 mia. kr.
- Vi får flere ind på arbejdsmarkedet og vi får flere jobs. Beskæftigelsen øges med omkring 70.000 personer i 2020 på grund af reformen. Og velstanden (BNP) vokser med yderligere ca. 50 mia. kr.

De grundlæggende udfordringer

Det er i dag kun omkring halvdelen af danskerne, der arbejder. Og fremover bliver det færre, *jf. figur 1*. Hver gang fem forlader arbejdsmarkedet for at gå på pension, står kun fire klar til at tage over. Frem til 2020 falder udbuddet af arbejdskraft med ca. 50.000 personer, og vi bliver 225.000 flere ældre som følge af den demografiske udvikling.

Uden reformer bliver det vanskeligt at rekruttere tilstrækkeligt med kvalificeret arbejdskraft. Det hæmmer private virksomheders muligheder for at ansætte dygtige medarbejdere, som skal levere service og producere varer, der er med til at skabe vækst. Og grundlaget for at udvikle velstand og velfærd kommer i fare. På det offentlige område vil vi komme til at mangle kvalificeret arbejdskraft som fx sygeplejersker og skolelærere.

Danmark er de seneste år blevet overhalet af andre rige lande, når det drejer sig om velstand. Vi er faldet fra en 5. til en 11. plads i BNP per indbygger blandt OECD-landene (ekskl. Luxembourg). Det er regeringens mål at vende den udvikling, så Danmark i 2020 igen er et af de 10 rigeste lande. Skal vi nå det mål, er det er nød-

vendigt at få flere til at deltage på arbejdsmarkedet. Det vil give højere vækst og dermed give borgerne flere penge til rådighed og give flere penge til offentlig service.

Den offentlige økonomi vil være under stort pres. Udgifterne til folkepension, ældrepleje, sygehuse og sundhed vil stige. Indtægterne falder, fordi der bliver færre til at betale skat, og fordi skatteindtægterne fra olien i Nordsøen falder. Vi kan se frem til flere årtier, hvor de (strukturelle) offentlige underskud stiger støt, hvis ikke vi gennemfører effektive reformer, *jf. figur 2*.

De store underskud vil også gøre Danmark sårbar over for udviklingen på de internationale finansielle markeder. Det er efter krisen vigtigere end nogensinde at have orden i den offentlige økonomi. Det ses blandt andet i en række EU-lande, som har oplevet markante rentestigninger, fordi de ikke handlede i tide og derfor nu står med nærmest uoverskuelige finanspolitiske udfordringer.

Behovet for at styrke arbejdsudbuddet og den offentlige økonomi er blevet skærpet i forhold til for blot få år siden. Udsigterne for den globale økonomi er forringet. Krisen har gjort udfordringerne mere aktuelle for Danmark og andre lande. Med de udfordringer er det uholdbart, at velfærdsaftalen indføres så sent.

Samtidig har vi en dyr efterlønsordning, som trækker mange personer væk fra arbejdsmarkedet. Personer, der har værdifuld erfaring og kvalifikationer, som samfundet har brug for og efterspørger. Vi har brug for medarbejdere til at skabe vækst i virksomhederne, og vi har brug for, at skolelæreren bliver ved med at undervise, og at sygeplejersken fortsat plejer de syge. Hvis vi skal undgå at efterlade regningen til kommende generationer, er der brug for handling.

De nuværende regler for tilbagetrækning (Velfærdsaftalen fra 2006)

Et bredt flertal i Folketinget (Regeringen, Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre) besluttede med Velfærdsaftalen fra 2006, at efterlønsalderen skal hæves med to år fra 2019 til 2022, og at folkepensionsalderen hæves med to år fra 2024 til 2027. Dermed stiger efterlønsalderen fra 60 til 62 år, og folkepensionsalderen fra 65 til 67 år som følge af Velfærdsaftalen.

Med en folkepensionsalder på 67 år kan danskerne gå på folkepension på samme tidspunkt, som de har kunnet gennem alle årene fra 1957 til 2004. I samme periode er levetiden steget med tre år for en 60-årig.

Det blev også aftalt, at efterløns- og folkepensionsalderen skal følge levetiden (for 60-årige), den såkaldte levetidsindeksering. I dag lever danskerne længere end tidligere generationer, og i fremtiden kan vi forvente at leve endnu længere, *jf. figur 3*. Samtidig er der tale om flere leveår med godt helbred.

Sund aldring

Sund aldring er udtryk for, at højere levetid ikke blot fører til flere leveår – men også flere "gode" leveår. I betydningen flere år med godt helbred og muligheder for et aktivt liv.

Der er fx indikationer på, at 65-årige mænd i dag i gennemsnit er lige så raske, som 60-årige mænd var i 1979 – dvs. dengang efterlønnen blev indført. Og fortsætter udviklingen som forventet, vil 65-årige mænd i 2025 i gennemsnit være lige så raske som 60-årige mænd i dag.

Disse skøn for udviklingen i sundhedstilstanden er baseret på den historiske og forventede fremtidige udvikling i dødeligheden for den enkelte årgang. Der er således en tæt sammenhæng mellem dødeligheden (eller overlevelsessandsynligheden) for hver årgang og andre indikatorer for sundhedstilstanden, fx antal lægebesøg, medicinudgifter, sengedage på hospital mv.

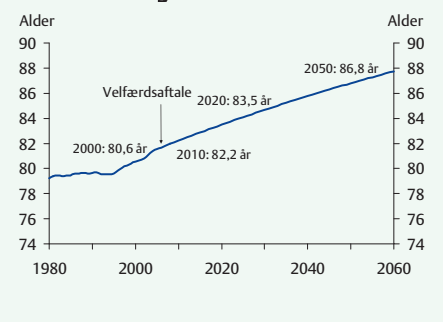
Antallet af år på arbejdsmarkedet er imidlertid ikke fulgt med udviklingen i levetiden. For i fremtiden at få en bedre balance mellem dem, der arbejder, og dem, der ikke gør, skal flere raske år veksles til flere aktive år på arbejdsmarkedet.

Levetiden for 60-årige er steget siden Velfærdsaftalen blev indgået i 2006. Det indebærer, at efterløns- og folkepensionsalderen som følge af den aftalte levetidsindeksering skal hæves, medmindre levetiden skulle falde igen. Efterlønsalderen skal konkret hæves til 63 år i 2025 og folkepensionsalderen til 68 år i 2030. Det betyder, at en 47-årig (opgjort ultimo 2010) kan gå på folkepension som 68-årig.

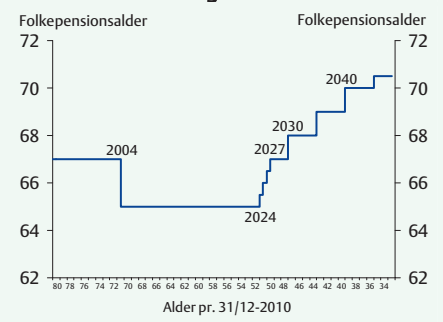
Hvis levetiden fortsætter med at stige, skal efterløns- og pensionsalderen sættes yderligere op for yngre personer. Det følger af Velfærdsaftalen.

Med den nuværende prognose for 60-åriges forventede levetid betyder levetidsindekseringen i Velfærdsaftalen fra 2006, at folkepensionsalderen vil være 70 år i 2040. Det betyder, at en person, der ved udgangen af 2010 er 39 år, kan gå på folkepension som 70-årig, *jf. figur 4*. Det ændrer regeringens forslag ikke på.

Figur 3
Levetiden for 60-årige er steget og forventes at stige mere

Figur 4
Gældende regler: Folkepensionsalderen bliver 67 år i 2027 og 68 år i 2030

Anm.: 1. I 2004 blev folkepensionsalderen sat ned til 65 år for alle, som er født i andet halvår af 1939 eller senere. Fra 2. halvår 2006 har folkepensionsalderen været 65 år for alle.

Hovedlinjer i regeringens forslag

Regeringens forslag består af tre elementer. For det første fremrykkes dele af Velfærdsaftalen med fem år, så efterlønsalderen gradvist sættes op fra 2014, og folkepensionsalderen gradvist sættes op fra 2019. For det andet afskaffes efterlønsordningen gradvist. Og for det tredje foreslår regeringen en seniorførtidspension.

Efterløn

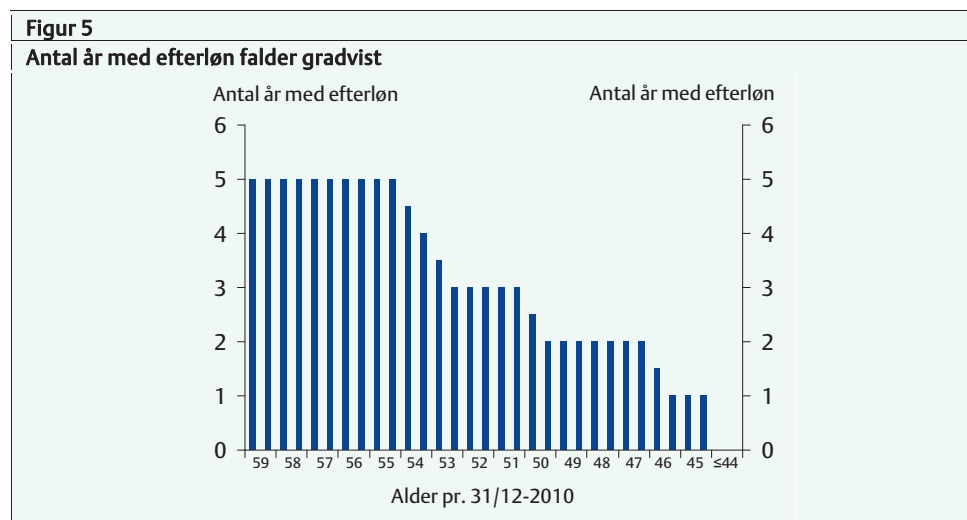
Regeringens forslag betyder, at forhøjelsen af efterlønsalderen begynder fem år tidligere end aftalt i Velfærdsaftalen. Efterlønsalderen hæves med $\frac{1}{2}$ år om året fra 2014 til 2017.

Herefter hæves efterlønsalderen gradvist, indtil efterlønnen er helt væk i 2034.

Reformen har samlet set følgende konsekvenser for borgernes muligheder for at gå på efterløn (alder opgjort 31. december 2010):

- Personer på 57 år og ældre kan gå på efterløn helt som i dag. Og der sker heller ingen ændringer for personer, der allerede er gået på efterløn.
- For 55- og 56-årige er efterlønsperioden uændret 5 år, men de kan først gå på efterløn lidt senere end i dag.
- For 45- til 54-årige er efterlønsperioden mellem 1 og $4\frac{1}{2}$ år, og de kan først gå senere på efterløn.
- Personer under 45 år kan ikke gå på efterløn.

Perioden med efterløn nedsættes gradvist, jf. figur 5.

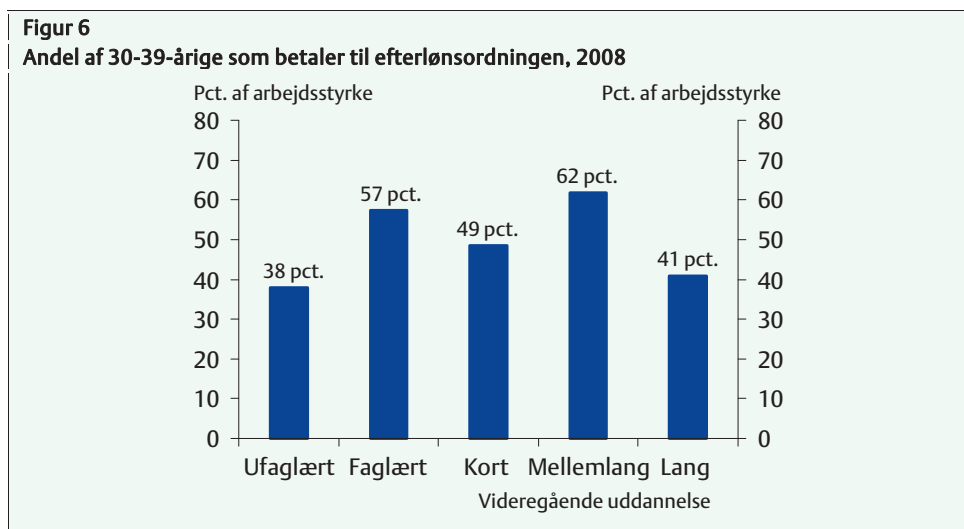
De præcise konsekvenser for efterlønsalder og -periode fremgår af tabel 1 (på side 12).

Regeringens forslag til ændring af efterlønnen berører dem, der er yngre end 57 år (ved udgangen af 2010). Det er dog ikke alle i denne gruppe, der bliver berørt af ændringerne. Således er det 62 pct. af arbejdsstyrken i alderen 30-56 år, der betaler til efterlønsordningen, mens 38 pct. ikke gør.

Yngre generationer betaler i mindre omfang til efterlønsordningen end ældre. Det er fx halvdelen af de 30-39-årige i arbejdsstyrken, der indbetaler til efterlønsordningen, mens den anden halvdel ikke indbetaler efterlønsbidrag.

I de yngre generationer er ufaglærte den gruppe i arbejdsstyrken, hvor den mindste andel betaler til efterlønsordningen. Blandt ufaglærte 30-39-årige betaler 38 pct. af arbejdsstyrken til efterlønsordningen, *jf. figur 6*.

Omvendt er personer med en mellemlang videregående uddannelse – som fx skolelærere, pædagoger og sygeplejersker – den gruppe blandt de yngre generationer, hvor flest betaler til efterlønsordningen. Blandt 30-39-årige betaler 62 pct. af personerne med en mellemlang videregående uddannelse til efterlønsordningen.

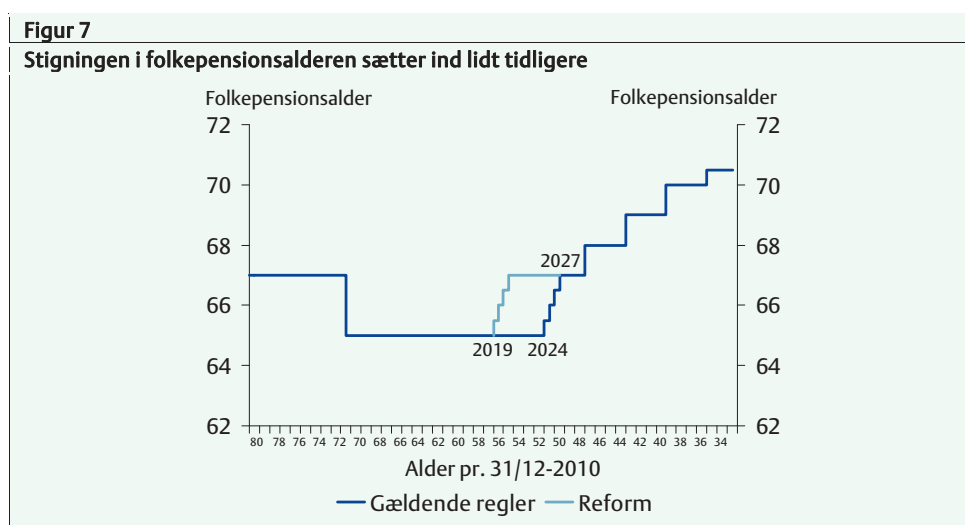
Folkepension

Regeringens forslag om at fremrykke Velfærdsaftalen betyder, at folkepensionsalderen forhøjes fem år tidligere. Folkepensionsalderen hæves med ½ år om året fra 2019 til 2022. Folkepensionsalderen vil dermed være 67 år i 2022. Det svarer til folkepensionsalderen i Danmark frem til 2004.

Folkepensionsalderen vil fra 2027 være den samme som aftalt mellem Regeringen, Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti og Radikale Venstre i Velfærdsaftalen, *jf. figur 7*.

Reformen har samlet set følgende konsekvenser for borgernes muligheder for at gå på folkepension (alder opgjort 31. december 2010):

- Personer på 57 år og ældre kan gå på folkepension helt som i dag. Og der sker heller ingen ændringer for personer, der allerede er gået på folkepension.
- For personer i alderen 50½ til 56 år øges folkepensionsalderen med ½ til 2 år.
- For personer under 50½ år sker der ingen ændringer i folkepensionsalderen i forhold til, hvad der er aftalt med Velfærdsaftalen.

Med Velfærdsaftalen har de generationer, der går på folkepension frem mod 2023, udsigt til flere år med folkepension end både tidligere og senere generationer. Det skyldes, at danskernes levetid stiger, uden at folkepensionsalderen stiger.

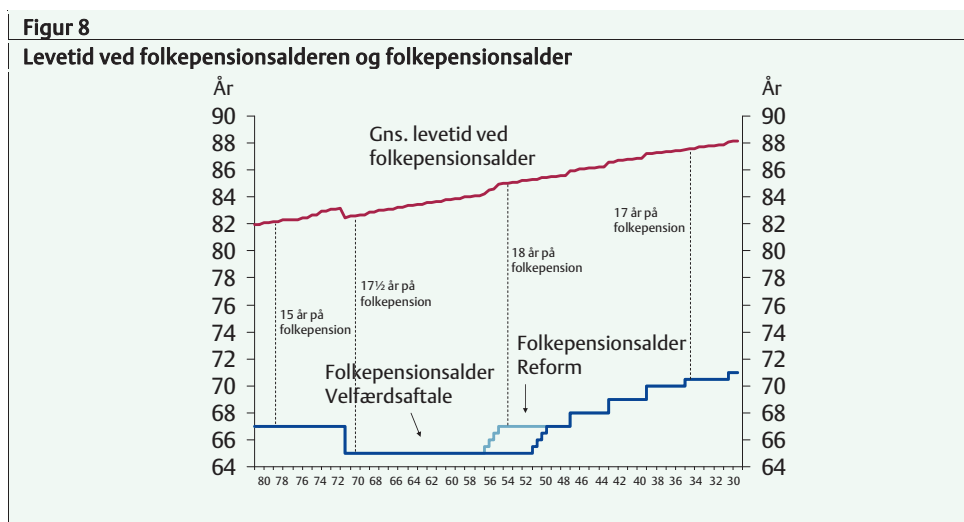
Fremrykningen af velfærdsaftalen medfører kun en stigning i folkepensionsalderen for personer i alderen 50½-56 år.

Det er især de 52-56-årige, der har udsigt til flere år med folkepension end både tidligere og senere generationer. Fremrykningen indebærer derfor, at antallet af år med folkepension bliver mere ensartet på tværs af generationer.

Med de gældende regler vil en 54-årig (født andet halvår) eksempelvis få folkepension som 65-årig. Og personen kan forvente 19½ år som folkepensionist. Med regeringens forslag har en 54-årig udsigt til 18 år med folkepension (målt ved den gennemsnitlige levetid fra folkepensionsalderen), *jf. figur 8*.

Til sammenligning kan en 70-årig, der gik på pension i 2005, samlet forvente $17\frac{1}{2}$ år med folkepension. En 35-årig har, når vedkommende når folkepensionsalderen, udsigt til 17 år med folkepension.

Når Velfærdsaftalen fremrykkes, vil forskellen i antallet af år med folkepension mellem yngre og ældre generationer være knap så stor. Fremrykningen får størst betydning for de årgange, der havde udsigt til flest år på folkepension. Og fremrykningen skaber dermed en mere lige fordeling af år med folkepension mellem generationer.

For personer på 57 år eller derover er efterløns- og folkepensionsalderen uændret på henholdsvis 60 og 65 år, *jf. tabel 1*. For personer fra $50\frac{1}{2}$ til 56 år bliver folkepensionsalderen højere end i Velfærdsaftalen på grund af fremrykningen med fem år. For personer, der er 50 år eller yngre, er folkepensionsalderen uændret i forhold til Velfærdsaftalen.

Stigninger i folkepensionsalderen ud over 67 år følger af levetidsindekseringen, der er uændret i forhold til Velfærdsaftalen.

Tabel 1						
Regeringens forslag til efterløns- og folkepensionsalder						
Årgang	Halvår	Alder (ultimo 2010)	Efterlønsalder	Efterlønsperiode	Folkepensionsalder	Folkepensionsalder ift. Velfærdsaftalen
1950		60	60	5	65	0
1951		59	60	5	65	0
1952		58	60	5	65	0
1953		57	60	5	65	0
1954	1. halvår	56	60½	5	65½	½
	2. halvår	56	61	5	66	1
1955	1. halvår	55	61½	5	66½	1½
	2. halvår	55	62	5	67	2
1956	1. halvår	54	62½	4½	67	2
	2. halvår	54	63	4	67	2
1957	1. halvår	53	63½	3½	67	2
	2. halvår	53	64	3	67	2
1958	1. halvår	52	64	3	67	2
	2. halvår	52	64	3	67	2
1959	1. halvår	51	64	3	67	1½
	2. halvår	51	64	3	67	1
1960	1. halvår	50	64½	2½	67	½
	2. halvår	50	65	2	67	0
1961	1. halvår	49	65	2	67	0
	2. halvår	49	65	2	67	0
1962	1. halvår	48	65	2	67	0
	2. halvår	48	65	2	67	0
1963	1. halvår	47	66	2	68	0
	2. halvår	47	66	2	68	0
1964	1. halvår	46	66½	1½	68	0
	2. halvår	46	67	1	68	0
1965	1. halvår	45	67	1	68	0
	2. halvår	45	67	1	68	0
efter 1965		Under 45	-		68	0

Ingen ændring i forhold til Velfærdsaftalen.

Højere folkepensionsalder sammenlignet med Velfærdsaftalen. Efterlønnen udfases gradvist.

Folkepensionsalder som i Velfærdsaftalen. Efterlønnen udfases gradvist.

Folkepensionsalder som i Velfærdsaftalen. Efterlønnen er udfaset.

Anm.: Givet den nuværende prognose for udviklingen i levetiden for 60-årige får levetidsindekseringen betydning for folkepensionsalderen for personer på 47 år og derunder. Det har også betydning for efterlønsalderen, som er givet ved folkepensionsalderen minus efterlønsperioden.

Hvornår kan man trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet?

Eksempel 1: En person født i november 1955 (55 år ved udgangen af 2010), som betaler til efterlønssordningen. Efter gældende regler er efterlønsalderen 60 år og folkepensionsalderen 65 år. Med regeringens forslag er antallet af år med efterløn fortsat fem år, men efterlønsalderen vil være 62 år og folkepensionsalderen 67 år.

Eksempel 2: En person født i 1959 (51 år ved udgangen af 2010), som betaler til efterlønssordningen. Efter gældende regler er efterlønsalderen 61 år og folkepensionsalderen 66 år. Med regeringens forslag bliver efterlønsalderen 64 år og antallet af år med efterløn bliver tre år, så personen kan få folkepension som 67-årig.

Eksempel 3: En person født i oktober 1964 (46 år ved udgangen af 2010), som betaler til efterlønssordningen. Med de gældende regler ifølge Velfærdsaftalen forventes efterlønsalderen at blive 63 år og folkepensionsalderen 68 år. Med regeringens forslag bliver efterlønsalderen 67 år og antallet af år med efterløn ét, så personen kan få folkepension som 68-årig. Stigningen i folkepensionsalderen fra 67 til 68 år skyldes, at folkepensionsalderen ifølge Velfærdsaftalen øges i takt med stigningen i levetiden (for 60-årige).

Eksempel 4: En person født i 1957 (53 år ved udgangen af 2010), som ikke betaler til efterlønssordningen. Efter gældende regler kan personen få folkepension som 65-årig. Med regeringens forslag kan personen få folkepension som 67-årig.

Eksempel 5: En person født i 1961 (49 år ved udgangen af 2010), som ikke betaler til efterlønssordningen. Efter gældende regler kan personen få folkepension som 67-årig. Med regeringens forslag ændres der ikke på dette.

Seniorfortidspension

Efterlønssordningen, der blev indført i 1979, har aldrig været en ordning målrettet ældre med dårligt helbred. Tværtimod. Det er et krav for at komme på efterløn, at man er i arbejde eller står til rådighed for arbejdsmarkedet som 60-årig. Over 85 pct. af dem, der gik på efterløn i 2009, kom direkte fra beskæftigelse.

De fleste efterlønsmodtagere har derfor et lige så godt helbred som beskæftigede på samme alder og uddannelsesniveau.

Efterlønnen er ikke for ældre med dårligt helbred

Tallene viser, at efterlønnere har et helbred, der er næsten lige så godt som jævnaldrende i beskæftigelse og markant bedre end førtidspensionister. Det gælder, når man ser på medicinforbrug, antal sengedage på hospital og konsultationer hos praktiserende læge. Det er en vurdering, som deles af Velfærdskommissionen og Arbejdsmarkedskommissionen:

"En række indikatorer for efterlønsmodtageres helbredstilstand viser imidlertid, at efterlønsmodtagernes helbred er næsten lige så godt som blandt de, der fortsætter med at arbejde i efterlønsalderen (60-64 år). Derimod er førtidspensionisternes helbredstilstand generelt dårligere."

– Velfærdskommissionen, 2005

"[...] at efterlønsordningen ikke i særlig grad bruges af personer med et ringe helbred. Modtagere af efterløn har et helbred, der kun er marginalt dårligere end beskæftigedes og markant bedre end førtidspensionisters."

– Arbejdsmarkedskommissionen, 2009

Samtidig har regeringen gennem lovgivning og arbejdsmarkedets parter gennem overenskomster på både det private og offentlige arbejdsmarked taget en række initiativer, som gør det lettere og mere attraktivt for seniormedarbejdere at blive på arbejdsmarkedet.

Fleksible muligheder for seniorer på arbejdsmarkedet

Regeringen har med deltidsloven sikret, at alle har ret til at trække sig delvist tilbage, hvis arbejdsgiveren er indforstået med det.

På både det private og offentlige arbejdsmarked er der en række overenskomstaftaler og lokale aftaler, der tager hensyn til seniornes særlige behov.

Det mest udviklede koncept findes på det offentlige arbejdsmarked. Eksempler på muligheder her er:

Seniorordninger. En seniorordning giver medarbejderen og arbejdsgiveren bedre mulighed for at en ældre medarbejder bliver på arbejdspladsen i en mindre belastende stilling, eller at medarbejderen kan få mindre belastende arbejdsfunktioner. Endelig kan medarbejderen gå ned i tid og samtidig bevare pension beregnet på grundlag af løn og beskæftigelsesgrad i den gamle stilling.

Seniorfridage. Medarbejderen har mulighed for at få et antal seniorfridage efter aftale med arbejdsgiveren.

På det private arbejdsmarked indeholder overenskomsterne muligheder for at indføre seniorpolitik og seniorpolitiske tiltag på den enkelte virksomhed. Den konkrete udformning og anvendelse varierer mellem overenskomstområder.

De seneste årtier har erhvervsstrukturen i Danmark ændret sig. Samtidig er arbejdsmiljøindsatsen styrket. Det betyder, at nogle af de arbejdsmiljøproblemer, der var store for 30 år siden, fylder mindre i dag. Det gælder fx ensidigt gentaget arbejde og belastninger af skelet og muskler. Og der er kommet mere fokus på, at det ikke kun er de fysiske belastninger af kroppen, der kan udgøre en risiko, men også de psykiske.

Samtidig anvendes i dag teknologier, som begrænser den fysiske belastning af medarbejderne. I plejesektoren er der fx udviklet tekniske hjælpemidler, der kan anvendes, når patienter eller ældre skal flyttes. Og bygge- og anlægsbranchen har i en årrække haft fokus på at udvikle tekniske hjælpemidler, hvor f.eks. tunge gipsplader i dag monteres maskinelt.

Med Velfærdsaftalen blev Forebyggelsesfonden etableret med en kapital på 3 mia. kr. Fonden uddeler hvert år op til 350 mio. kr. til virksomheder, der ønsker at gøre en aktiv indsats for at forebygge, at deres medarbejdere bliver slidt ned.

Der vil imidlertid også fremover være en mindre gruppe personer, der er nedslidte. Personer, som derfor ikke kan fortsætte med at arbejde helt frem til folkepensionsalderen. Det skal de ikke i dag. Og det vil de heller ikke skulle, selvom efterlønnen bliver gradvist afskaffet.

En række ordninger er skræddersyet syge og nedslidte. Syge kan få sygedagpenge. Fleksjob er job, hvor der tages særlige skånehensyn, hvis arbejdsevnen ikke længere rækker til et almindeligt arbejde. Og førtidspension gives til personer, der ikke kan varetage et fleksjob.

Forud for tilkendelse af fleksjob eller førtidspension skal man gennemføre et forløb med blandt andet arbejdsprøvning og udviklingsprojekter, hvor mulighederne for at arbejde vurderes. Det er et rimeligt og nødvendigt krav i disse ordninger.

Regeringen vil med en seniorførtidspension sikre en hurtigere og enklere adgang til fleksjob og førtidspension for dem, der har behov.

Seniorførtidspensionen skal gælde for alle med mindre end fem år til folkepensionsalderen. Og det skal gælde, uanset om man har betalt til efterlønsordningen eller ej. For den fremtidige adgang til fleksjob eller førtidspension tæt på folkepensionsalderen skal ikke være afhængig af, om vedkommende har tilmeldt sig efterlønsordningen som 30-årig.

Det er fortsat kommunen, der på baggrund af en socialfaglig vurdering træffer afgørelse i den enkelte sag. Men for ældre – som er tæt på pensionsalderen og derfor blot har få år tilbage på arbejdsmarkedet – skal der lægges større vægt på tilgængelige oplysninger fra egen læge, speciallæger mv. frem for på gentagne arbejdsprøvninger og udviklingsprojekter. Derved skal det også sikres, at alle får svar inden for seks måneder, så alle får en hurtig afklaring.

Indhold i en seniorførtidspension

- Målgruppen er personer med mindre end fem år til folkepensionsalderen.
- Hurtigere og enklere adgang for alle, uanset om man har betalt til efterlønsordningen eller ej.
- Mindre behov for arbejdsprøvning.
- Større vægt på tilgængelige oplysninger.
- Alle får svar inden for seks måneder.

Regeringen vil inddrage virkningerne af en aftale om en tilbagetrækningsreform, herunder øgede udgifter til førtidspension, i evalueringen af udligningssystemet.

Tilbagebetaling af efterlønsbidrag

Siden 1999 har det været en betingelse for at få efterløn, at man indbetaler efterlønsbidrag ud over a-kassekontingent. Efterlønsbidraget dækker i dag kun en begrænset del af de samlede udgifter til efterlønnen. Der er tale om et bidrag til en ellers offentlig finansieret ydelse, hvorfor efterlønsbidraget ikke kan sidestilles med indbetalinger til en pensionsordning. En person, der har indbetalt efterlønsbidrag i alle årene siden 1999, har ved udgangen af 2010 i alt betalt til ordningen i 11½ år. Det svarer til 59.748 kr. (2011-niveau) eller ca. fire måneders efterløn.

Personer under 45 år, der ikke har mulighed for at gå på efterløn, skal selvfølgelig have de indbetalte efterlønsbidrag tilbage. Alle, der fortsat har ret til efterløn, får mulighed for frivilligt at forlade ordningen på samme vilkår. Vilkårene for tilbagebetaling af efterlønsbidrag vil være gunstigere end i dag.

Regeringen lægger op til to valgmuligheder for den enkelte.

- Kontant udbetaling. Man får godt og vel tilbage, hvad man har betalt. Konkret betales en afgift på 33½ pct. Afgiften svarer til det skattefradrag, man får (i en gennemsnitskommune), når man indbetaler til ordningen.
- Overførsel til en pensionsordning. Man får et tillæg, der sikrer mindst samme værdi efter skat, som ved kontant udbetaling. Tillægget er 39 pct., hvis beløbet overføres til en pensionsordning med løbende udbetaling, og 11 pct., hvis beløbet overføres til en kapitalpension. Forskellen afspejler forskellige skatteregler.

Uanset om man vælger at få bidragene udbetalt kontant eller overført til en pensionsordning, bliver bidragene indtil udbetalings- eller overførselstidspunktet opreguleret med satsreguleringen. På den måde bliver købekraften af efterlønsbidragene mere end bevaret. Udbetalingen af efterlønsbidraget sker i 2012.

Efterlønsbidrag

Med regeringens forslag får personer i alderen 45 til og med 54 år adgang til efterløn i en kortere periode. Det overordnede princip bliver, at for hvert år, man kan modtage efterløn, skal man betale efterlønsbidrag i seks år.

Det betyder, at en person på 48 år, der kan se frem til efterløn i to år i stedet for fem år, får afkortet perioden med bidrag fra 25 til 12 år.

Hvis en person har betalt efterlønsbidrag i en længere periode end nødvendigt efter de nye regler, bliver det overskydende bidrag selvfølgelig tilbagebetalt, *jf. bilagstabel 2 og 3*.

Med regeringens forslag bliver det ikke længere muligt at tilmelde sig efterlønsordningen.

Fortsat belønning for at udskyde efterlønnen

I dag kan man vælge at gå på efterløn som 60-årig og få efterløn i fem år. Efterlønnen vil så udgøre 181.220 kr. årligt (91 pct. af den maksimale a-dagpengesats). Samtidig bliver både ens udbetalte og ikke-udbetalte pensioner modregnet i efterlønnen.

Man kan også vælge at fortsætte med at arbejde og udskyde tilbagetrækningen med to år og kun få efterløn i tre år. Så svarer efterlønnen til 199.160 kr. årligt (100 pct. af den maksimale a-dagpengesats), og man slipper samtidig for at få modregnet private pensionsopsparinger og ikke-udbetalt arbejdsmarkedspension. Fortsætter man med at arbejde og udskyder efterlønnen i de to år, får man også ret til at optjene den skattefrie efterlønspræmie. Størrelsen af den skattefrie efterlønspræmie afhænger af, hvor mange timer man arbejder efter 2-årsperioden og indtil folkepensionsalderen.

De principper bliver der ikke ændret ved. Men kravene i og længden af 2-årsperioden sættes ned i takt med, at efterlønsperioden også bliver kortere.

Har man fx ret til efterløn i fire år, kan man vælge at fortsætte med at arbejde og udskyde efterlønnen i halvandet år og dermed få den høje sats, mere lempelig pensionsmodregning og mulighed for at optjene den skattefrie præmie i de efterfølgende to et halvt år. Har man ret til efterløn i tre år, skal efterlønnen udskydes i ét år for at opnå de samme fordele i to år.

Fortsat muligt at have pensioner før folkepensionsalderen

Størstedelen af alle arbejdsmarkedspensioner kan i dag blive udbetalt fra 60-årsalderen, uanset om man går på efterløn eller ej. Mange private pensionsordninger kan blive udbetalt tidligere.

Vælger man at få udbetalt sin pension, før man fylder 60 år, bliver udbetalingen beskattet med en afgift på 60 pct. For pensionsordninger tegnet efter Velfærdsaftalen

fra 2006 svarer aldersgrænsen på 60 år til efterlønsalderen. Aldersgrænsen bliver dermed flyttet op i takt med, at efterlønsalderen stiger.

Selvom efterlønnen afskaffes, skal der stadig være mulighed for at ophæve eller begynde udbetalingen fra pensionsordninger fem år før, man når folkepensionsalderen, uden at man skal betale afgiften på 60 pct. Regeringen foreslår derfor, at de ordninger, der oprettes fremover, skal kunne udbetales uden ekstra skat op til fem år før pensionsalderen. Desuden foreslås, at alle pensionsordninger, der er tegnet efter 2006, ikke stilles ringere for så vidt angår udbetalingstidspunktet end under gældende regler. Disse forhold gælder både arbejdsmarkedspensioner, tjenestemandspensioner og privattegnede pensionsordninger.

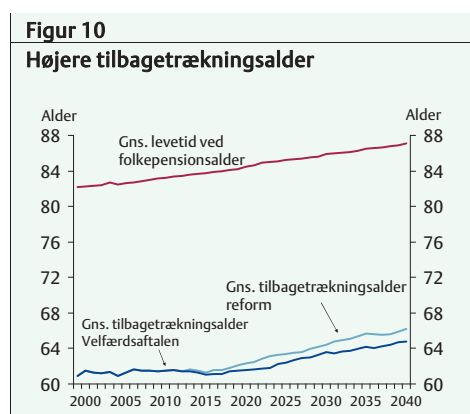
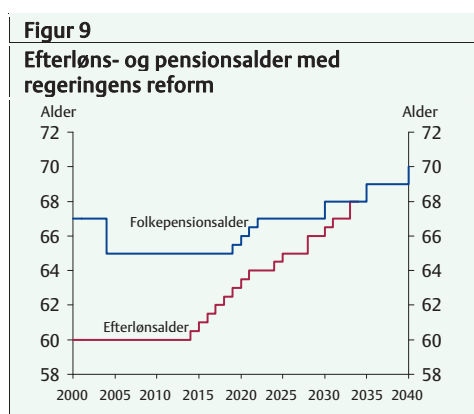
I velfærdsaftalen var det forudsat, at regeringen ville forhandle med de berørte tjenstemandsorganisationer om at løfte de pligtige afgangsalde, der gælder for tjenstemænd i politiet, forsvaret og kriminalforsorgen. Endvidere var det forudsat, at det fradrag, der sker i tjenestemandspensioner ved alderspensionering før folkepensionsalderen, skal skærpes, så det bliver mere aktuarmæssigt. Forhandlinger herom indgår i de igangværende overenskomstforhandlinger i staten.

Fleksydelse

Personer ansat i fleksjob har med fleksydelsesordningen mulighed for at trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet på samme måde som personer, der betaler til efterlønsordningen. Regeringen foreslår som en del af tilbagetrækningsreformen en tilsvarende gradvis afvikling af fleksydelsesordningen, så tilbagetrækningsalderen for personer i fleksjob stiger tilsvarende.

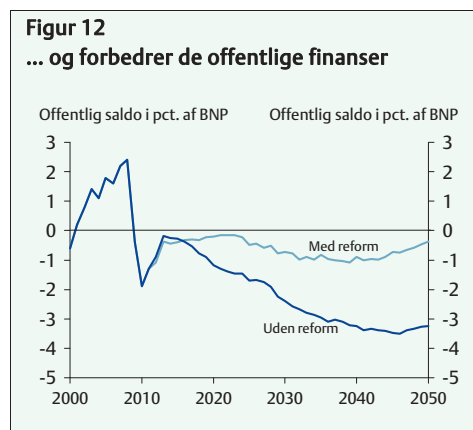
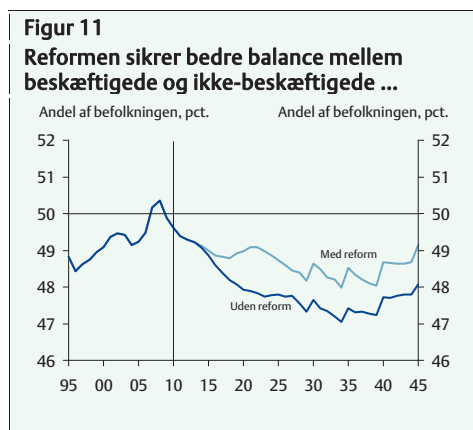
Reformen styrker dansk økonomi - råd til varig velfærd

Den gennemsnitlige tilbagetrækningsalder er faldet de sidste ti år samtidig med, at levetiden er steget. Det betyder flere år med pension og færre aktive år på arbejdsmarkedet. Det retter regeringens tilbagetrækningsreform op på, *jf. figur 9 og 10.*

Reformen betyder, at vi står bedre rustet til fremtiden. Vi får øget jobskabelsen og beskæftigelsen. Det gør vi, fordi reformen tager fat på de to hovedudfordringer – nemlig mangel på arbejdskraft og mangel på penge til at finansiere velfærdssamfundet, som vi kender det. Begge dele er en forudsætning for, at vi også fremover har mulighed for at have et samfund med vækst og varig velfærd. Reformen giver en bedre balance mellem dem, der arbejder, og dem, der ikke gør. Og der bliver bedre sammenhæng i den offentlige økonomi, jf. figur 11 og 12.

Regeringens forslag forventes at give flere jobs og øge beskæftigelsen med ca. 70.000 personer i 2020, jf. tabel 2. Det vil forbedre den offentlige økonomi med ca. 18 mia. kr. i 2020. Forbedringen af den offentlige økonomi vil samtidig bidrage til en væsentlig lavere offentlig gæld på længere sigt. I 2030 vil den offentlige gæld være ca. 200 mia. kr. lavere end i fraværet af en reform og i 2040 ca. 475 mia. kr. lavere.

Anm.: I figur 12 er saldoen beregnet inklusive et foreløbigt skøn for virkningen af regeringens forslag til en SU-reform og en reform af førtidspension og fleksjob.

Den økonomiske vækst vil i gennemsnit være ca. 0,4 pct. højere hvert år i perioden 2014-2020, og BNP vil samlet set være godt $2\frac{3}{4}$ pct. større i 2020, svarende til et løft i velstanden (BNP) på samlet set 50 mia. kr. i 2020. Højere vækst og velstand har stor betydning for den enkelte og for samfundet. Højere vækst giver danskerne som privatpersoner flere penge til rådighed, og samfundet får bedre råd til offentlig service og velfærd.

Tabel 2	
Samfundsøkonomiske virkninger i 2020	
Effekt på beskæftigelsen	70.000 personer
Forbedring af de offentlige finanser (strukturel saldo)	18 mia. kr.
Løft i velstand (BNP)	50 mia. kr.

Erfaringer fra andre lande, der har gennemført pensionsreformer, og fra afviklingen af overgangsydelsen i Danmark, viser, at stigninger i arbejdsstyrken følges af en tilsvarende stigning i beskæftigelsen. I Danmark er beskæftigelsen blandt de 60-64-årige desuden væsentligt lavere end i Sverige og Norge. Det skal ses i lyset af, at Sverige og Norge ikke har en efterlønsordning. Beskæftigelsen for de 40-59-årige er således på samme niveau i de tre lande.

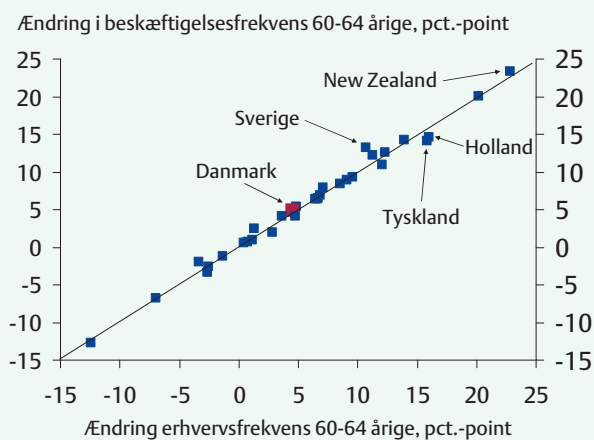
70.000 mere i beskæftigelse

Regeringens forslag til en tilbagetrækningsreform forventes at øge beskæftigelsen med ca. 70.000 personer frem mod 2020. I dette skøn er det lagt til grund, at af personer, der ellers modtager efterløn, folkepension eller fleksydelse, vil ca. 70 pct. være i ordinær beskæftigelse. Yderligere ca. 10 pct. antages at være i støttet beskæftigelse, mens de resterende ca. 20 pct. er på andre ydelser, herunder førtidspension. Forudsætningerne svarer overordnet til dem, der benyttes af Arbejdsmarkedskommissionen og De Økonomiske Råd.

Det er veldokumenteret, at når arbejdsstyrken stiger, så vil det på sigt også medføre en større beskæftigelse. Det gælder, både når man betragter den historiske udvikling i enkelte lande, og når man ser på tværs af lande. De OECD-lande, der i de sidste ti år har haft den største stigning i arbejdsstyrken, er også de lande, der har haft den største stigning i beskæftigelsen. Det gælder også for de 60-64-årige, *jf. figur a*. Og for OECD-landene gælder i gennemsnit, at hvis et land har en høj erhvervsfrekvens, så har det en tilsvarende høj beskæftigelsesfrekvens.

Figur a

Ændring i erhvervs- og beskæftigelsesfrekvens i OECD-lande for 60-64-årige fra 1997 til 2007

Kilde: OECD.stat.

Det underbygges blandt andet af erfaringerne med overgangsydelsen i Danmark. Overgangsydelsen var en ordning, der – i lighed med efterlønsordningen – gav mulighed for, at man frivilligt kunne trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet. Ordningen blev indført i begyndelsen af 1990'erne, og den gav mulighed for, at langvarigt ledige mellem 50 og 59 år kunne trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet. Siden muligheden for at trække sig tilbage på overgangsydelse blev lukket i 1996, er erhvervsfrekvensen for de 50-59-årige vokset markant, og mere end for andre aldersgrupper.

70.000 mere i beskæftigelse (fortsat)

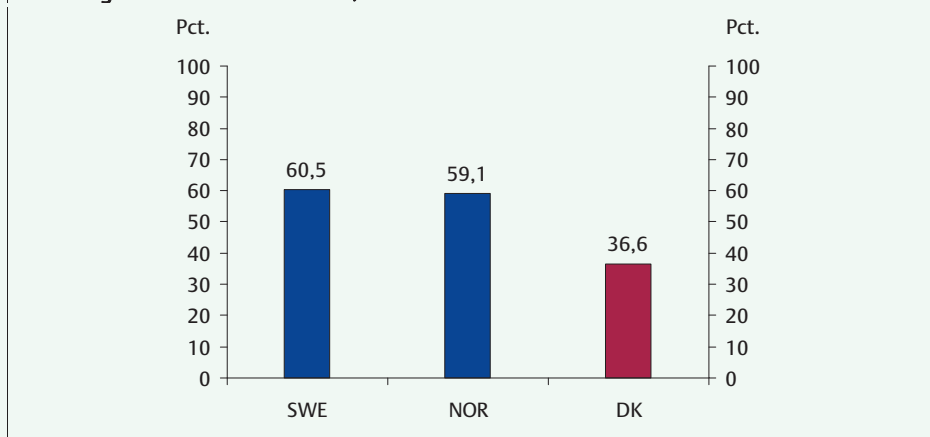
Når efterlønnen trækker folk ud af arbejdsstyrken, har det således ikke reduceret ledighedsprocenten men alene reduceret den andel af befolkningen, der er i beskæftigelse. Efterlønsordningen har derfor aldrig levet op til sit oprindelige formål om at omfordele arbejdet fra de ældre til de yngre. Efterlønnen har tværtimod primært haft den effekt, at den samlede beskæftigelse er blevet reduceret.

I Danmark er beskæftigelsesfrekvensen for aldersgruppen 40-59 år på samme niveau som i Sverige og Norge. I alle tre lande er ca. 84 pct. af de 40-59-årige således i beskæftigelse. Men for de 60-64-årige er beskæftigelsesfrekvensen i Danmark imidlertid markant lavere end i Sverige og Norge, *jf. figur b*.

I Danmark er beskæftigelsesfrekvensen for de 60-64-årige kun ca. 37 pct., mens den er omkring 60 pct. i Sverige og Norge. Den særlige danske efterlønsordning, som ikke findes i Sverige eller Norge, er den primære årsag til, at beskæftigelsesfrekvensen er så lav i Danmark blandt de 60-64-årige.

Hvis en lige så stor andel af de 60-64-årige i Danmark var i beskæftigelse som i Sverige og Norge, ville den samlede beskæftigelse i Danmark alt andet lige være ca. 80-90.000 personer højere end i dag.

Figur b
Beskæftigelsesfrekvenser 60-64 år, 2009

Kilde: Eurostat.

Bilag 1

Med regeringens forslag afvikles efterlønnen gradvist og er helt afskaffet for personer under 45 år, det vil sige årgange født efter 1965. I takt med at efterlønnen afvikles, og efterlønsperioden reduceres, sker der også en reduktion i den del af efterlønsperioden, hvor man har mulighed for at få den høje efterlønsats, *jf. bilagstabel 1.*

Bilagstabel 1				
Periode med efterløn og høj efterlønsats eller præmie				
Årgang	Halvår	Alder (ultimo 2010)	Antal år	
			Efterlønsperiode	Høj efterlønsats
1950		60	5	3
1951		59	5	3
1952		58	5	3
1953		57	5	3
1954	1. halvår	56	5	3
	2. halvår	56	5	3
1955	1. halvår	55	5	3
	2. halvår	55	5	3
1956	1. halvår	54	4½	2½
	2. halvår	54	4	2½
1957	1. halvår	53	3½	2
	2. halvår	53	3	2
1958	1. halvår	52	3	2
	2. halvår	52	3	2
1959	1. halvår	51	3	2
	2. halvår	51	3	2
1960	1. halvår	50	2½	1½
	2. halvår	50	2	1
1961	1. halvår	49	2	1
	2. halvår	49	2	1
1962	1. halvår	48	2	1
	2. halvår	48	2	1
1963	1. halvår	47	2	1
	2. halvår	47	2	1
1964	1. halvår	46	1½	1
	2. halvår	46	1	½
1965	1. halvår	45	1	½
	2. halvår	45	1	½
efter 1965		Under 45	0	0

I takt med at efterlønnen gradvist afvikles, bliver efterlønsperioden kortere og antallet af år, hvor der skal betales efterlønsbidrag, falder. Samtidig bliver den alder, hvor det sidste efterlønsbidrag skal betales, gradvist lavere, *jf. bilagstabel 2.*

Bilagstabel 2						
Periode for betaling af efterlønsbidrag og eventuel tilbagebetaling heraf						
Årgang	Halvår	Alder (ulti- mo 2010)	Efterløns- periode	Antal år Betaling	Tilbage- betaling	Alder Sidste bidrag
1950		60	5		-	
1951		59	5		-	
1952		58	5		-	
1953		57	5		-	
1954	1. halvår	56	5	14¾	-	60
	2. halvår	56	5	15¼	-	60
1955	1. halvår	55	5	15¾	-	60
	2. halvår	55	5	16¼	-	60
1956	1. halvår	54	4½	16¾	-	60
	2. halvår	54	4	17¼	-	60
1957	1. halvår	53	3½	17¾	-	60
	2. halvår	53	3	18	-	59¾
1958	1. halvår	52	3	18	-	59¼
	2. halvår	52	3	18	-	58¾
1959	1. halvår	51	3	18	-	58½
	2. halvår	51	3	18	-	58
1960	1. halvår	50	2½	15	-	54½
	2. halvår	50	2	12	-	51
1961	1. halvår	49	2	12	-	50½
	2. halvår	49	2	12	-	50
1962	1. halvår	48	2	12	-	49½
	2. halvår	48	2	12	-	49
1963	1. halvår	47	2	12	-	48½
	2. halvår	47	2	12	-	48
1964	1. halvår	46	1½	9	2½	-
	2. halvår	46	1	6	5½	-
1965	1. halvår	45	1	6	5½	-
	2. halvår	45	1	6	5½	-
efter 1965		Under 45	0	0		-

Anm.: Antal års betaling gælder for personer født primo halvåret. Perioden for tilbagebetaling forudsætter, at personer, der er født før 1959, har betalt efterlønsbidrag uafbrudt fra 1. april 1999, og at personer, der er født i 1959 eller senere har betalt til efterlønsordningen uafbrudt siden 1. juli 1999. Alder ved sidste års bidragsperiode gælder for personer født primo halvåret..

... vi kan jo ikke låne os til velfærd!

Januar 2011:1

Publikationen kan bestilles
eller afhentes hos:
Rosendahls – Schultz Distribution
Herstedvang 10
2620 Albertslund
Telefon 43 22 73 00
E-mail Distribution@rosendahls-schultzgrafisk.dk
www.rosendahls-schultzgrafisk.dk

Henvendelse om udgivelsen
kan i øvrigt ske til:
Finansministeriet
Center for arbejdsmarkedsforhold
og overførsler
Christiansborg Slotsplads 1
1218 København K
Telefon 33 92 33 33
E-mail fm@fm.dk
www.fm.dk

ISBN trykt publikation
978-87-92727-04-6

ISBN elektronisk publikation
978-87-92727-05-3

Design BGRAPHIC
Tryk Rosendahls – Schultz Grafisk
Oplag 3.000

Publikationen kan hentes på
www.fm.dk

